

Kommunstyrelsen

Svar på remiss - Ändrade regler i medborgarskapslagen SOU 2021:54

Förslag till beslut

Kommunledningskontorets förslag till yttrande antas som Eskilstuna kommuns yttrande över remissen av SOU 2021:54 Ändrade regler i medborgarskapslagen.

Ärendebeskrivning

Eskilstuna kommun har fått möjlighet att yttra sig över remissen av SOU 2021:54 Ändrade regler i medborgarskapslagen. Remisstiden är kort och remissvaret ska ha kommit in till Justitiedepartementet senast den 4 november 2021.

Bifogat förslag föreslås antas som Eskilstuna kommuns yttrande över remissen.

Med anledning av den korta remisstiden har utredningen inte remitterats till berörda nämnder utan istället beretts av kommunledningskontorets och arbetsmarknads- och vuxenutbildningsförvaltningens tjänstemän.

Utredningens förslag

Utredningen har fått i uppdrag att bland annat utreda om det bör införas ett automatiskt förvärv av medborgarskap vid födelsen för statslösa barn födda i Sverige som har en förälder med permanent uppehållstillstånd och även i övrigt en anknytning till Sverige och landat i att det inte bör införas ett sådant system. Enligt utredningen ska utgångspunkten istället vara att ett barn som föds som statslöst i Sverige samt har en förälder med permanent uppehållstillstånd och hemvist här i landet ska förvärva svenskt medborgarskap vid födelsen.

Utredningen föreslår att dagens krav på hemvist från 15 års ålder för förvärv av medborgarskap för statslösa 18- till 21-åringar (8 § första stycket 2 medborgarskapslagen) ska kompletteras med en regel som gör det möjligt att förvärva medborgarskap om den statslöse har hemvist här i landet sedan fem år eller under sammanlagt tio år. Som en följd av förslaget kommer ett statslöst barn som fick hemvist i Sverige efter 15 års ålder också att kunna förvärva medborgarskap efter anmälan, även om hans eller hennes vårdnadshavare inte medverkat till medborgarskapsförvärv enligt 7 § medborgarskapslagen, vilket inte är möjligt i dag.

Utredningen föreslår vidare att det inte längre ska krävas hemvist sedan utlänningar med utländskt medborgarskap har fyllt 13 år, utan att det i stället ska ställas krav på att han eller hon ska ha hemvist här i landet sedan fem år. Förslaget innebär att den

utländska medborgare som har fått hemvist i Sverige efter 13 års ålder ges möjlighet att förvärva medborgarskap efter anmälan, om vårdnadshavaren av något skäl har avstått från att medverka till att barnet får svenskt medborgarskap, vilket inte är möjligt i dag.

Utredningen föreslår att bestämmelserna om förvärv av svenskt medborgarskap vid anmälan ska kompletteras med olika krav som kan diskvalificera den som anmälan avser från att förvärva medborgarskap. Syftet är att hindra t.ex. den som begått allvarliga brott från att förvärva medborgarskap. Således föreslår utredningen att förvärv av medborgarskap efter anmälan inte ska kunna ske om den som anmälan avser är skäligen misstänkt eller dömd för allvarlig eller upprepad brottslighet. Med allvarligt brott avses brott som har minst fyra års fängelse som maximistraff i straffskalan (samt alla brott med högre maxstraff). Brott begångna i andra länder ska kunna beaktas på motsvarande sätt som brott begångna i Sverige. Upprepad brottslighet ska under vissa förutsättningar leda till att en person diskvalificeras från att kunna förvärva svenskt medborgarskap, även om personen inte begått sådant brott som i utredningen definieras som allvarligt. Såväl en dom om som skäligen misstanke om allvarlig brottslighet ska enligt utredningens förslag räcka för att diskvalificera en person från förvärv av medborgarskap efter anmälan. Utredningen föreslår att kravet avseende allvarlig brottslighet inte preciseras i tid. Detta innebär att en person som vid något tillfälle dömts för allvarlig brottslighet kommer att vara utesluten från möjligheten att beviljas svenskt medborgarskap efter anmälan.

Utredningen föreslår att bestämmelserna om förvärv av svenskt medborgarskap efter anmälan ska kompletteras med krav på att förvärv av medborgarskap inte ska kunna ske om den som anmälan avser bedöms utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet eller allmän säkerhet. Handläggningen av anmälningsärendena ska gå till på samma sätt som vid prövningen av kravet på hederligt levnadssätt i naturalisationsärendena, dvs. genom remiss till Säkerhetspolisen. Anmälningsärenden där Säkerhetspolisen har föreslagit att en ansökan ska avslås av skäl som rör Sveriges säkerhet eller allmän säkerhet, ska kunna överklagas till regeringen.

Utredningen föreslår vidare att bestämmelserna om förvärv av svenskt medborgarskap efter anmälan ska kompletteras med ett krav på att förvärv av medborgarskap inte ska kunna ske om den som anmälan avser har varit verksam i, eller har haft bestämmande inflytande över, en organisation eller grupp vars verksamhet innefattar terroristhandlingar eller systematiska, omfattande och grova övergrepp på andra människor, såsom tortyr, mord och utomrättsliga avrättningar.

Förslag avseende diskvalificering på grund av allvarlig brottslighet, hot mot Sveriges säkerhet eller allmän säkerhet samt verksamhet i eller bestämmande inflytande över bl.a. terrororganisationer, ska enligt utredningens förslag gälla alla som omfattas av en anmälan om förvärv av svenskt medborgarskap och har fyllt 15 år, utom de som med hänsyn till Sveriges konventionsåtaganden inte får omfattas.

Utredningen föreslår också att medborgarskapslagens bestämmelser om förvärv efter anmälan kompletteras med ett krav på identitet. Detta betyder att anmälaren eller anmälarens vårdnadshavare ska göra sannolikt att personens uppgivna identitet är riktig.

Utredningen föreslår också att avgiften för anmälningsärenden höjs från 175 kronor till 475 kronor samt att en avgift på 475 kronor ska införas för anmälan enligt en

övergångsbestämmelse. Samtliga anmälningssärenden ska prövas av Migrationsverket. Enligt utredningens förslag ska bestämmelser tydliggöra att Migrationsverket får lämna uppgifter till och hämta uppgifter från Polismyndigheten och Säkerhetspolisen vid prövning i anmälningssärenden avseende allvarlig brottslighet, hot mot Sveriges säkerhet eller allmän säkerhet samt verksamhet i eller bestämmande inflytande över organisationer inblandade i terrorhandlingar eller övergrepp på andra människor.

Utredningen föreslår att prövning av villkor för förvärv av medborgarskap ska göras utifrån förhållandena vid tidpunkten för beslutet istället för, som idag, utifrån förhållandena vid anmälningstillfället. Idag saknar Migrationsverket möjlighet att beakta om omständigheterna har förändrats efter anmälningstillfället. Anmälningssärenden som rör nordiska medborgare omfattas inte av förslaget med hänsyn till avtalet mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om medborgarskap.

Utredningen föreslår att det för barns befrielse från svenskt medborgarskap ska krävas dels att befrielsen inte bedöms stå i strid med barnets bästa, dels samtycke av barn som har fyllt 12 år. Även åsikter hos barn som är yngre än 12 år ska beaktas utifrån barnets ålder och mognad. För barn som är varaktigt förhindrade att lämna samtycke på grund av sjukdom eller på grund av något annat liknande förhållande, ska samtycke inte krävas. Syftet är att stärka barns rättigheter och öka möjligheterna för Migrationsverket att avslå en ansökan om befrielse från svenskt medborgarskap för att exempelvis motverka hedersrelaterat våld eller tvång. En ansökan om befrielse om svenskt medborgarskap ska kunna vägras också vuxna oavsett om de har hemvist i Sverige eller utomlands, om det finns anledning att anta att sökanden inte själv vill befrias från sitt svenska medborgarskap. Syftet är att skydda den som exempelvis hotas eller tvingas till att ansöka om befrielse från sitt svenska medborgarskap eller vars ansökan förfalskats. Ett beslut om befrielse ska kunna återkallas om det fanns hinder mot bifall vid tidpunkten för beslutet och inte särskilda skäl talar emot återkallelse. Exempel på hinder mot bifall är att sökanden tvingades eller hotades till att skriva under ansökan, eller utsattes för annat otillbörligt förfarande. Särskilda skäl som talar emot återkallelse kan vara exempelvis att det visar sig att personen bedöms utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet eller att han eller hon deltagit i en organisation som begår eller har begått terrorhandlingar.

Förslag till kommunens yttrande

Eskilstuna kommun ställer sig positivt till utredningens förslag om att det inte bör införas ett automatiskt förvärv av medborgarskap vid födelsen för statslösa barn födda i Sverige som har en förälder med permanent uppehållstillstånd och även i övrigt en anknytning till Sverige.

Eskilstuna kommun ställer sig positivt till utredningens förslag att dagens krav på hemvist från 15 års ålder för förvärv av medborgarskap för statslösa 18- till 21-åringar ska kompletteras med en regel som gör det möjligt att förvärva medborgarskap om den statslöse har hemvist här i landet sedan fem år eller under sammanlagt tio år, då ändringen bland annat kan underlätta för barn vars vårdnadshavare inte medverkat till medborgarskapsförvärv. Eskilstuna kommun ställer sig positivt till förslaget då det ger lika möjligheter till fler barn.

Eskilstuna kommun ställer sig positivt till utredningens förslag att det inte längre ska krävas hemvist sedan utlänningar med utländskt medborgarskap har fyllt 13 år, utan att det i stället ska ställas krav på att han eller hon ska ha hemvist i Sverige sedan fem år.

Vidare ställer sig Eskilstuna kommun positivt till utredningens förslag att bestämmelserna om förvärv av svenskt medborgarskap vid anmälan ska kompletteras med flera krav som kan diskvalificera den som anmälan avser från att förvärva medborgarskap och som syftar till att hindra personer som begått allvarliga eller upprepade brott, personer som bedöms utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet eller allmän säkerhet samt personer som varit verksamma i, eller haft bestämmande inflytande över, organisationer eller grupper vars verksamhet innefattar terroristhandlingar eller grova övergrepp på andra människor, från att förvärva svenskt medborgarskap.

Eskilstuna kommun ser de ändringarna som särskilt viktiga med tanke på att kommuner, bland dem även Eskilstuna kommun, är samhällsaktörer som ofta drabbas av brott, hot och även terrorhandlingar.

I detta avseende föreslår Eskilstuna kommun att krav som diskvalificerar en person från att förvärva medborgarskap ska skärpas och omfatta personer som är skäligen misstänkta för brott som har minst fyra års fängelse som maximistraff i straffskalan samt personer som är dömda till minst två års fängelse.

Eskilstuna kommun ställer sig positivt till att medborgarskapslagens bestämmelser om förvärv av medborgarskap efter anmälan kompletteras med ett krav på identitet.

Eskilstuna kommun ställer sig positivt till utredningens förslag att bestämmelser ska tydliggöra att Migrationsverket får lämna uppgifter till och hämta uppgifter från Polismyndigheten och Säkerhetspolisen vid prövning i anmälningsärenden avseende allvarlig brottslighet, hot mot Sveriges säkerhet eller allmän säkerhet samt verksamhet i eller bestämmande inflytande över organisationer inblandade i terrorhandlingar eller övergrepp på andra människor.

Eskilstuna kommun anser dock att Migrationsverket borde kunna hämta uppgifter även från kommuner då kommuner i vissa fall kan ha väsentliga uppgifter om förhållanden av betydelse för handläggning av medborgarskapsärenden. Vid behov borde Migrationsverket kunna hämta uppgifter även från försvarsmakten.

Eskilstuna kommun ställer sig positivt till att prövning av villkor för förvärv av medborgarskap ska göras utifrån förhållandena vid tidpunkten för beslutet istället för utifrån förhållandena vid anmälningsstillfället.

Eskilstuna kommun ställer sig positivt till utredningens förslag att det för barns befrielse från svenskt medborgarskap ska krävas, att befrielsen inte bedöms stå i strid med barnets bästa, att samtycke av barn som har fyllt 12 år ska inhämtas samt att åsikter hos barn som är yngre än 12 år ska beaktas. På så sätt säkerställs att skydd av svenska medborgare som är barn, och därmed barnens bästa, ytterligare stärks vid handläggning av ärenden som rör befrielse från svenskt medborgarskap. Detta uppfyller ett viktigt syfte som även utredningen lyfter fram, det vill säga att stärka barns rättigheter och öka Migrationsverkets möjligheter att avslå en ansökan om

befrielse från svenskt medborgarskap, för att exempelvis motverka hedersrelaterat våld eller tvång.

I detta avseende föreslår Eskilstuna kommun en förändring av utredningens förslag om att en ansökan om befrielse från svenskt medborgarskap ska kunna vägras också vuxna, oavsett om de har hemvist i Sverige eller utomlands, om det finns anledning att anta att sökanden inte själv vill befrias från sitt svenska medborgarskap.

Eskilstuna kommun föreslår att en ansökan om befrielse från svenskt medborgarskap ska kunna vägras också vuxna, oavsett om de har hemvist i Sverige eller utomlands, om Migrationsverket inte har försäkrat sig om att sökanden själv vill befrias från sitt svenska medborgarskap. Migrationsverket kan motta ansökan från en person som tvingas att ansöka om befrielse från sitt svenska medborgarskap liksom en förfalskad ansökan, utan att ha anledning att anta att sökanden inte själv vill befrias från sitt svenska medborgarskap. På samma grunder, liksom om det fanns hinder mot bifall vid tidpunkten för beslutet – och inte särskilda skäl som nämnts i utredningens förslag talar emot återkallelse – ska ett beslut om befrielse enligt vår mening kunna återkallas.

Kommunledningskontorets bedömning

Kommunledningskontoret bedömer att utredningen berör en viktig fråga och att det är nödvändigt att se över regelverket för svenskt medborgarskap och anpassa det till tidens krav. Detta kan främja ordning och reda i förvaltningen, bidra till rättssäkerhet och effektivitet i handläggning av medborgarskapsärenden samt bidra till att barnens bästa beaktas vid handläggning av ärenden.

Konsekvenser för hållbar utveckling och en effektiv organisation

Eskilstuna kommun tillstyrker de förslag som kan leda till:

- starkare rättssäkerhet och högre effektivitet i handläggningen av medborgarskapsärenden
- minskat brott, upprepat brott och hot mot säkerhet
- att personer med kopplingar till organisationer vars verksamhet inkluderar terror och övergrepp förhindras att förvärva svenskt medborgarskap
- att organisationen i mindre utsträckning tvingas arbeta med och lägga resurser på bekämpning av brott, terror och problem som följer därav samt
- att barnens bästa beaktas.

Tommy Malm
Kommundirektör

Anna-Marie Giotas Sandquist
Direktör Social hållbarhet

Yttrandet skickas till:

Justitiedepartementet

Justitiedepartementet

Eskilstuna kommuns yttrande - Ändrade regler i medborgarskapslagen SOU 2021:54

Eskilstuna kommun ställer sig positivt till utredningens förslag om att det inte bör införas ett automatiskt förvärv av medborgarskap vid födelsen för statslösa barn födda i Sverige som har en förälder med permanent uppehållstillstånd och även i övrigt en anknytning till Sverige.

Eskilstuna kommun ställer sig positivt till utredningens förslag att dagens krav på hemvist från 15 års ålder för förvärv av medborgarskap för statslösa 18- till 21-åringar ska kompletteras med en regel som gör det möjligt att förvärva medborgarskap om den statslöse har hemvist här i landet sedan fem år eller under sammanlagt tio år, då ändringen bland annat kan underlätta för barn vars vårdnadshavare inte medverkat till medborgarskapsförvärv. Eskilstuna kommun ställer sig positivt till förslaget då det ger lika möjligheter till fler barn.

Eskilstuna kommun ställer sig positivt till utredningens förslag att det inte längre ska krävas hemvist sedan utlänningar med utländskt medborgarskap har fyllt 13 år, utan att det i stället ska ställas krav på att han eller hon ska ha hemvist i Sverige sedan fem år.

Vidare ställer sig Eskilstuna kommun positivt till utredningens förslag att bestämmelserna om förvärv av svenskt medborgarskap vid anmälan ska kompletteras med flera krav som kan diskvalificera den som anmälan avser från att förvärva medborgarskap och som syftar till att hindra personer som begått allvarliga eller upprepade brott, personer som bedöms utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet eller allmän säkerhet samt personer som varit verksamma i, eller haft bestämmande inflytande över, organisationer eller grupper vars verksamhet innefattar terroristhandlingar eller grova övergrepp på andra människor, från att förvärva svenskt medborgarskap.

Eskilstuna kommun ser de ändringarna som särskilt viktiga med tanke på att kommuner, bland dem även Eskilstuna kommun, är samhällsaktörer som ofta drabbas av brott, hot och även terrorhandlingar.

I detta avseende föreslår Eskilstuna kommun att krav som diskvalificerar en person från att förvärva medborgarskap ska skärpas och omfatta personer som är skäligen

misstänkta för brott som har minst fyra års fängelse som maximistraff i straffskalan samt personer som är dömda till minst två års fängelse.

Eskilstuna kommun ställer sig positivt till att medborgarskapslagens bestämmelser om förvärv av medborgarskap efter anmälan kompletteras med ett krav på identitet.

Eskilstuna kommun ställer sig positivt till utredningens förslag att bestämmelser ska tydliggöra att Migrationsverket får lämna uppgifter till och hämta uppgifter från Polismyndigheten och Säkerhetspolisen vid prövning i anmälningsärenden avseende allvarlig brottslighet, hot mot Sveriges säkerhet eller allmän säkerhet samt verksamhet i eller bestämmande inflytande över organisationer inblandade i terrorhandlingar eller övergrepp på andra människor.

Eskilstuna kommun anser dock att Migrationsverket borde kunna hämta uppgifter även från kommuner då kommuner i vissa fall kan ha väsentliga uppgifter om förhållanden av betydelse för handläggning av medborgarskapsärenden. Vid behov borde Migrationsverket kunna hämta uppgifter även från försvarsmakten.

Eskilstuna kommun ställer sig positivt till att prövning av villkor för förvärv av medborgarskap ska göras utifrån förhållandena vid tidpunkten för beslutet istället för utifrån förhållandena vid anmälningstillfället.

Eskilstuna kommun ställer sig positivt till utredningens förslag att det för barns befrielse från svenskt medborgarskap ska krävas, att befrielsen inte bedöms stå i strid med barnets bästa, att samtycke av barn som har fyllt 12 år ska inhämtas samt att åsikter hos barn som är yngre än 12 år ska beaktas. På så sätt säkerställs att skydd av svenska medborgare som är barn, och därmed barnens bästa, ytterligare stärks vid handläggning av ärenden som rör befrielse från svenskt medborgarskap. Detta uppfyller ett viktigt syfte som även utredningen lyfter fram, det vill säga att stärka barns rättigheter och öka Migrationsverkets möjligheter att avslå en ansökan om befrielse från svenskt medborgarskap, för att exempelvis motverka hedersrelaterat våld eller tvång.

I detta avseende föreslår Eskilstuna kommun en förändring av utredningens förslag om att en ansökan om befrielse från svenskt medborgarskap ska kunna vägras också vuxna, oavsett om de har hemvist i Sverige eller utomlands, om det finns anledning att anta att sökanden inte själv vill befrias från sitt svenska medborgarskap. Eskilstuna kommun föreslår att en ansökan om befrielse från svenskt medborgarskap ska kunna vägras också vuxna, oavsett om de har hemvist i Sverige eller utomlands, om Migrationsverket inte har försäkrat sig om att sökanden själv vill befrias från sitt svenska medborgarskap. Migrationsverket kan motta ansökan från en person som tvingas att ansöka om befrielse från sitt svenska medborgarskap liksom en förfalskad ansökan, utan att ha anledning att anta att sökanden inte själv vill befrias från sitt svenska medborgarskap. På samma grunder, liksom om det fanns hinder mot bifall vid tidpunkten för beslutet – och inte särskilda skäl som nämnts i utredningens förslag talar emot återkallelse – ska ett beslut om befrielse enligt vår mening kunna återkallas.